

ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ПРОСТРОЧЕНОЇ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ACCOUNTING PROBLEMS OF OVERDUE ACCOUNTS RECEIVABLE

Аліна ЖАРИКОВА,
Дніпропетровський національний
університет імені Олеся Гончара

Alina ZHARYKOVA,
Oles' Honchar Dnipropetrovsk
National University

Василь БЕЛОЗЕРЦЕВ,
кандидат економічних наук,
Дніпропетровський національний
університет імені Олеся Гончара

Vasyl' BIELOZERTSEV,
Ph.D. in Economics, Oles Honchar
Dnipropetrovsk National University

В умовах глобалізації та кризових явищ в Україні відбуваються різноманітні перетворення в діяльності суб'єктів господарювання. Такі обставини вимагають модернізації системи бухгалтерського обліку, одним із центральних елементів якої, на нашу думку, є облік розрахунків між контрагентами. Актуальність цієї теми зумовлена тим, що на сьогодні облік саме дебіторської заборгованості, яка пов'язана з проблемою неплатежів, є одним із найбільш складних та суперечливих аспектів у бухгалтерському обліку. Нині, в період економічної кризи, надчуттєвим моментом в організації обліку дебіторської заборгованості є наявність великих обсягів простроченої заборгованості та неефективне управління ними.

Проблемам обліку дебіторської заборгованості присвячено ряд праць вітчизняних вчених (О.Кіяшко, О.Єлісеєва, О.Губарик, О.Коблянська, Ф.Бутинець, С.Голов, Я.Соколов) та зарубіжних дослідників (Б.Райзберг, Д.Стоун, К.Хітчінг, Д.Хорн, Дж.Вахович). Однак, незважаючи на велику кількість наукових доробок за цією тематикою, існує ще багато невирішених питань стосовно особливостей обліку простроченої дебіторської заборгованості.

Мета статті полягає в розгляді основних проблем в обліку простроченої дебіторської заборгованості та визначенні шляхів подолання цих проблем.

Жодне діюче підприємство не в змозі організувати свою діяльність так, щоб не виникло будь-яких видів заборгованостей. Залежно від обставин це може бути короткострокова або довгострокова, дебіторська або кредиторська заборгованість. На сьогодні є чимало питань, пов'язаних з обліком дебіторської заборгованості.

Дебіторська заборгованість більшістю дослідників визначається як сума заборгованості дебіторів на певну дату [3]. Дебіторами можуть бути юридичні або фізичні особи, які заборгували підприємству грошові кошти, їх еквіваленти або інші активи [2].

Слід зазначити, що нормативно-правові акти охоплюють практично всі питання обліку дебіторської заборгованості. Але, незважаючи на таку увагу з боку законодавчої влади та державних органів, у системі розрахунків між контрагентами-дебіторами існує ряд проблем, пов'язаних із несвоєчасністю погашення боргів.

Основним нормативним актом, який присвячений обліку дебіторської заборгованості, є П(С)БО 10 [2]. Решта нормативно-правових актів розглядають дебіторську заборгованість як об'єкт податкового обліку та зазначають конкретні рекомендації щодо певних спеціалізованих питань.

Дебіторська заборгованість у першу чергу виникає при реалізації підприємством товарів, робіт або послуг на умовах відстрочення платежу. Безумовно, надання покупцям комерційного кредиту передбачає наявність ризику неповернення покупцем боргу [1]. Однак товарне кредитування покупців істотно збільшує обсяги продажу, що змушує підприємство реалізовувати товари на умовах відстрочення платежу.

Зростання обсягів дебіторської заборгованості не завжди повинно оцінюватися як негативне явище. Дуже важливо відрізнити нормальну й прострочену заборгованість. Наявність простроченої заборгованості утворює фінансові труднощі, зумовлені нестачею грошових коштів для придбання виробничих запасів, товарів, розрахунків за заробітною платою тощо. До того ж заморожування руху коштів у дебіторській заборгованості призводить до зменшення швидкості оборотності капіталу [10].

Зростання простроченої дебіторської заборгованості означає також збільшення ймовірності непогашення боргів і в результаті зменшення обсягів прибутку. Тому кожне підприємство має на меті максимально скоротити терміни погашення належних йому платежів. На думку Д.Стоуна і К.Хітчінга, робота з контрагентами-боржниками нагадує керування автомобілем: «Натиснеш на акселератор, і подача пального збільшиться, а отже, двигун почне швидше працювати» [8]. Така ж ситуація відбувається і з дебіторами: чим активніше з ними контактуєш та вимагаєш повернення боргу, тим швидше надійдуть гроші на підприємство. Прискорити надходження платежів можна шляхом застосування своєчасного оформлення розрахункових документів, використання попередньої оплати та вексельної форми розрахунків тощо.

Швидке збільшення дебіторської заборгованості та її частки в поточних активах може вказувати на необачну кредитну політику підприємства відносно покупців або неплатоспроможність та банкрутство певної частини покупців.

Статтю присвячено дослідженню особливостей обліку простроченої дебіторської заборгованості на українських підприємствах. Виявлено основні проблеми, що пов'язані з таким обліком, а також проблеми статистичного обліку дебіторської заборгованості підприємств України. Наведено шляхи вирішення таких проблем.

The features of accounting of overdue receivables at Ukrainian companies were examined in this article. The major problems associated with such accounting and the problems with statistical receivables accounting in enterprises of Ukraine were identified. Solutions to these problems were offered.

Окрім цього, підприємство може зменшити обсяги відвантаження продукції, таким чином рахунки дебіторів зменшаться.

На сьогодні прострочена дебіторська заборгованість є одним з несприятливих явищ в економічній діяльності підприємств України. Наявність великих обсягів заборгованостей між українськими підприємствами призводить до розгортання кризових явищ. Криза неплатежів у свою чергу призводить до гальмування розвитку ринків, на яких працюють підприємства. Відбуваються ланцюгові негативні процеси в економічній системі. Таким чином, платіжна криза та її наслідки є великою проблемою в національній економіці країни в цілому. Прострочена дебіторська заборгованість може призвести до наслідків, показаних на **рисунок**.

До причин ускладнення розрахунків можна віднести неефективність заходів зі стягнення дебіторської заборгованості, які використовуються підприємствами:

- неадекватна система пільгових умов для покупців;
- стан бухгалтерського обліку;
- несвоєчасність проведення інвентаризації;
- неефективна системи внутрішньогосподарського контролю;
- низька якість аналізу дебіторської заборгованості.

Господарюючі суб'єкти реалізують свою продукцію або товари клієнтам на умовах попередньої оплати або з відстроченням платежу, надаючи покупцеві можливість розрахуватися за придбаний товар протягом певного періоду. Період відстрочення платежу залежить від галузевої приналежності суб'єкта господарювання. Оскільки деяка частка покупців так і не погашають заборгованості, прогнозований обсяг «неякісних» боргів вираховується з дебіторської заборгованості за товари, роботи та послуги, в результаті чого знаходиться значення чистої дебіторської заборгованості [3].

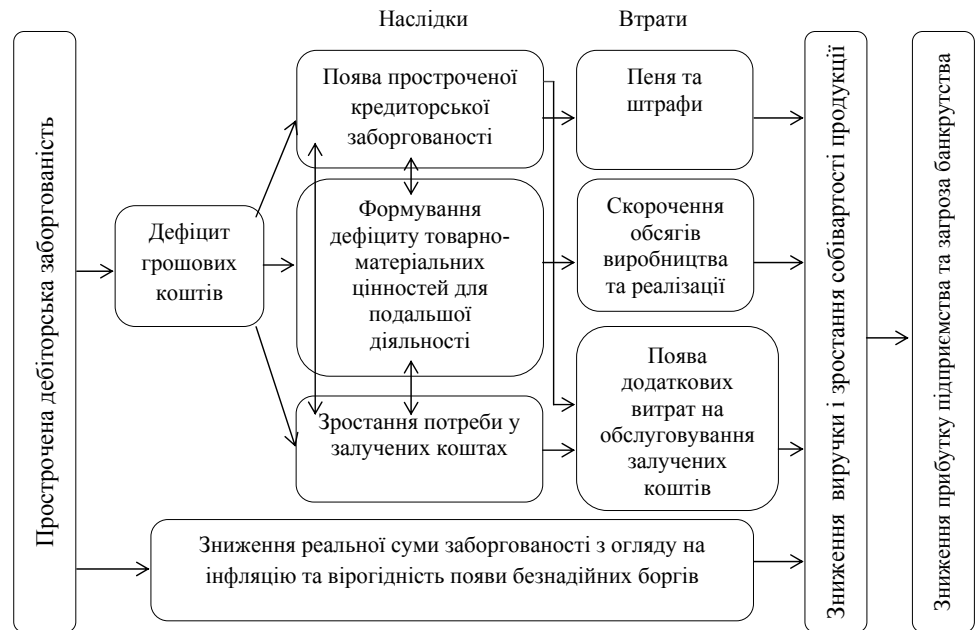
Показник чистої дебіторської заборгованості ще не свідчить про наявність у компанії довготривалої конкурентної переваги. Однак він стає інформативним тоді, коли порівнювати між собою показники різних конкуруючих фірм, що відносяться до однієї галузі. Там, де конкуренція особливо велика, деякі компанії намагаються розширити присутність на ринку, пропонуючи покупцям більш вигідні умови розрахунку, наприклад, замість 30 днів відстрочки вони можуть запропонувати 120 днів та більше. Це викликає зростання обсягу продажів, а також підвищення ймовірності формування простроченої та безнадійної дебіторської заборгованості [4].

Якщо компанія стійко демонструє низькі обсяги дебіторської заборгованості та валову виручку в порівнянні з конкурентами, то вона відповідно має низьку конкурентну перевагу.

Економічний стан в Україні зумовлює потребу вжиття ефективних заходів, які нададуть можливість забезпечити розрахунки на принципах максимального врахування інтересів підприємств-контрагентів. Крім того, проблема неплатежів за товари, роботи та послуги пов'язана здебільшого з відсутністю дієвого механізму майнової відповідальності покупців за невиконання своїх договірних зобов'язань.

Слід зазначити, що на рівні держави доцільно й необхідно контролювати обсяги дебіторської та кредиторської забор-

Рисунок. Наслідки простроченої дебіторської заборгованості

*Складено на основі [13; 6].

гованостей, вести статистичне спостереження за динамікою прострочених боргів. За умов нестабільності економіки та кризового становища необхідно реально оцінювати можливості щодо повернення коштів до оборотного капіталу підприємств.

Для дослідження цього питання більш детально слід проаналізувати історію застосування спеціалізованої статистичної звітності, пов'язаної з дебіторською заборгованістю за роками. Узагальнення результатів дослідження наведено в **таблиці**.

Таким чином можемо сформулювати певні висновки:

1. У період з 1998 року до 2005 року Форма державного статистичного спостереження №1-Б «Звіт про фінансові результати і дебіторську та кредиторську заборгованість» подається помісячно. Користувачі інформації можуть бачити різні види дебіторської заборгованості, в тому числі й прострочену заборгованість.

2. У період з 2005 року до 2012 року Форма державного статистичного спостереження №1-Б «Звіт про фінансові результати і дебіторську та кредиторську заборгованість» подається щоквартально. Користувачі інформації можуть бачити різні види дебіторської заборгованості, в тому числі й прострочену заборгованість.

3. 31.01.2013 року Форма державного статистичного спостереження №1-Б «Звіт про фінансові результати і дебіторську та кредиторську заборгованість» подається щоквартально. Користувачі інформації можуть бачити прострочену заборгованість тільки з нерезидентами.

Затвердженими формами статистичної звітності не передбачається накопичення інформації про розрахунки з дебіторами різного рівня деталізації й узагальнення. Це призводить до неможливості отримання інформації щодо дебіторської заборгованості в достатньому для аналізу розрахунків обсязі та вигляді з метою прогнозування ймовірності настання платіжної кризи суб'єктів господарювання, складання рекомендацій щодо її попередження.

На сьогодні звіт не подається з деталізацією простроченої дебіторської заборгованості і не є щомісячним. Таким чином, йдеться про необхідність переходу до такої форми, яка задовольняла б потреби користувачів звітності в повному обсязі. Необхідним є розкриття інформації про боржників, чий строк погашення заборгованості минув. Слід здійснювати щомісячні

Таблиця. Порядок заповнення спеціалізованої статистичної звітності форми №1-Б за роками

Період дії звітної форми	Основні особливості заповнення звітної форми
З 1998 по 2000 [14].	Заповнення форми проводиться на підставі даних первинного бухгалтерського обліку та звітності та щомісячного аналітичного обліку. Форма №1-Б складається з двох розділів: розділ I «Фінансові результати»; розділ II «Дебіторська та кредиторська заборгованість». Розділ II «Дебіторська та кредиторська заборгованість» заповнюють усі підприємства та організації незалежно від підпорядкування та форми власності, які перебувають на господарському розрахунку і є юридичними особами (включаючи банки, спільні підприємства з іноземними інвестиціями), крім бюджетних установ; розділ II заповнюється щомісячно. Обсяги простроченої заборгованості визначаються згідно з умовами конкретних договорів між суб'єктами господарської діяльності.
З 2000 по 2005 [15].	Форма №1-Б складають усі підприємства та організації незалежно від підпорядкування та форми власності, які перебувають на господарському розрахунку і є юридичними особами, крім бюджетних установ. Заповнення форми проводиться на підставі первинних документів, реєстрів синтетичного та аналітичного обліку, фінансової звітності та положень (стандартів) бухгалтерського обліку в тисячах гривень (без десяткового знака). Розділ II «Дебіторська та кредиторська заборгованість» складається з трьох підрозділів і заповнюється щомісячно. У підрозділі I наводяться дані щодо заборгованості в розрахунках підприємств у межах України, які виділяються із загальної суми дебіторської і кредиторської заборгованості і заповнюються аналогічно відповідним статтям активу і пасиву балансу. Обсяги простроченої заборгованості визначаються згідно з умовами та термінами договорів між суб'єктами господарської діяльності та інших розрахунків.
З 2005 по 2006 [16].	При заповненні форми використовуються первинні документи, реєстри синтетичного та аналітичного обліку, фінансова звітність та Положення (стандарт) бухгалтерського обліку, затверджені відповідними нормативно-правовими актами Міністерства фінансів України, у тисячах гривень з одним десятковим знаком. Розділ II «Дебіторська та кредиторська заборгованість» складається з двох підрозділів і заповнюється щокварталу (за станом на 1 січня, на 1 квітня, на 1 липня, на 1 жовтня). Обсяги простроченої заборгованості визначаються згідно зі статтею 530 «Строк (термін) виконання зобов'язання» Цивільного кодексу України (435-15).
З 2006 по 2008 [17].	При заповненні форми використовуються первинні документи, реєстри синтетичного та аналітичного обліку, фінансова звітність та Положення (стандарт) бухгалтерського обліку, затверджені відповідними нормативно-правовими актами Міністерства фінансів України, у тисячах гривень з одним десятковим знаком. Розділ II «Дебіторська та кредиторська заборгованість» складається з двох підрозділів і заповнюється щоквартально (на 1 січня, 1 квітня, 1 липня, 1 жовтня). Обсяги простроченої заборгованості визначаються згідно зі статтею 530 «Строк (термін) виконання зобов'язання» Цивільного кодексу України (435-15).
З 2008 по 2009 [18].	Форма складається усіма респондентами, перелік яких визначається органами державної статистики відповідно до чинного законодавства та чинної статистичної методології. При заповненні форми використовуються первинні документи, реєстри синтетичного та аналітичного обліку, План рахунків та Положення (стандарт) бухгалтерського обліку, затверджені відповідними нормативно-правовими актами Міністерства фінансів України. Розділ II «Дебіторська та кредиторська заборгованість» складається з двох підрозділів і заповнюється щокварталу (на 1 січня, 1 квітня, 1 липня, 1 жовтня). Обсяги простроченої заборгованості визначаються згідно зі статтею 530 «Строк (термін) виконання зобов'язання» Цивільного кодексу України (435-15).
З 2009 по 2012 [19].	Форма складається усіма респондентами, перелік яких визначається органами державної статистики відповідно до чинного законодавства та чинної статистичної методології. При заповненні форми використовуються первинні документи, реєстри синтетичного та аналітичного обліку, план рахунків та положення (стандарту) бухгалтерського обліку, затверджені відповідними нормативно-правовими актами Міністерства фінансів України. Розділ II «Дебіторська та кредиторська заборгованість» заповнюється щокварталу за станом на кінець останнього дня звітного періоду (на 31 березня, на 30 червня, на 30 вересня, на 31 грудня) з урахуванням методології складання аналогічних показників форм фінансової звітності №1 та 1-м «Баланс». Обсяги простроченої заборгованості визначаються згідно зі статтею 530 Цивільного кодексу України (435-15).
З 01.01 2013 дотепер [20].	Форма подається: річна – не пізніше 9 лютого, квартальна – не пізніше 25 числа місяця, що настає за звітним періодом. Звітна форма подається юридичними особами (підприємствами) за переліком, установленим органами державної статистики.

спостереження за обсягами простроченої дебіторської заборгованості з боку державної статистичної служби.

Пропонуємо внести зміни до форми державної статистичної звітності №1-Б, а саме: розділ II «Дебіторська та кредиторська заборгованість» заповнюється щомісячно, прострочена дебіторська заборгованість подається з деталізацією за видами та періодами прострочення.

Зазначені вище зміни у статистичній звітності нададуть змогу державним органам контролювати обсяги дебіторської заборгованості, прогнозувати рівень доходів та видатків, скласти план антикризових дій, план індикації кризових явищ тощо.

Також увагу необхідно приділити порядку списання простроченої дебіторської заборгованості, оскільки існує прямиий взаємозв'язок між списанням такої заборгованості та формуванням бази оподаткування з податку на прибуток підприємств. Отже, обґрунтоване та своєчасне списання дебіторської заборгованості є досить важливим моментом у процесі формування фінансових результатів діяльності суб'єкта господарювання. Підприємствам-кредиторам, щоб уникнути витрат від оподаткування, необхідно створювати резерв сумнівних боргів. Таким чином, в умовах ризику неплатоспроможності покупців підприємство попереджає виникнення втрат від сумнівної дебіторської заборгованості.

Таким чином, ефективність обліку дебіторської заборгованості полягає в тому, щоб уникнути прострочення термінів платежу та доведення заборгованості до стану безнадійної. Ефективно організований бухгалтерський облік повинен включати систему рахунків, яка б у повній мірі відображала й характеризувала всю господарську діяльність з розкриттям усієї необхідної для користувачів інформації.

ЛІТЕРАТУРА

- Коблянська О. І. Методологічні аспекти обліку та аудиту дебіторської заборгованості / О. І. Коблянська // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2008. – № 77. – С. 28 – 34.
- П(С)БО № 10 «Дебіторська заборгованість» затверджений наказом Міністерства фінансів України від 8 жовтня 1999 р. № 237 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99>.
- Кіяшко О. М. Необхідність облікового забезпечення управління дебіторською заборгованістю / О. М. Кіяшко // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 3 (93). – С. 190–19.
- Губарик О. М. Вдосконалення обліку дебіторської заборгованості [Електронний ресурс] / О. М. Губарик // Ефективна економіка. – 2010. Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=295.
- Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 № 996-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996>.
- Елісеева О. К. Проблеми обліку дебіторської заборгованості підприємств у контексті розвитку товарного кредитування / О. К. Елісеева, В. О. Гуля, В. С. Белозерцев // Економіст. – 2012. – № 11. – С. 68–73.
- Бернштейн Л. А. Анализ финансовой отчетности: теория, практика и интерпретация / Л. А. Бернштейн // Пер. с англ. / науч. ред. перевод. чл. корр. РАН И. И. Елисеєва. Гл. редактор серии проф. Я. В. Соколов. – М.: Финансы с статистика, 2003. – 624с.: ил.
- Білик М. Д. Управління дебіторською заборгованістю підприємств / М. Д. Білик // Фінанси підприємств. – № 12. – 2003. – С. 24-36.
- Бланк І. А. Финансовый менеджмент: учебный курс. / И. А. Бланк // К.: Ника-Центр, Эльга, 2002. – 528 с.
- Белозерцев В. С. Безнадійна заборгованість: проблеми нормативно-правового регулювання обліку / В. С. Белозерцев // Інвестиції: практика та досвід. – 2015. – № 13–14. – С. 21–25.
- Ван Хорн Дж. К. Основы управления финансами: Пер. с англ./гл. ред. серии Я. В. Соколов // М.: Финансы и статистика, 1997. – 800 с.: ил. – (Серия по бухгалтерскому учету и аудиту).
- Мочерний С. В. Економічна теорія / В. М. Некрасов, В. Н. Овчинников, В. В. Секретарюк, С. В. Мочерний // 2000. – С. 87-90.
- Пронін О. В. Авторська розробка рекомендацій щодо поліпшення фінансового стану підприємства / О. В. Пронін // Інтернет ресурс: <http://www.uadoc.zavntag.com/text/29300/index-1.html>.
- Наказ Державного комітету статистики України «Про затвердження форми державної статистичної звітності №1-Б термінову (місячну) «Звіт про фінансові результати і дебіторську та кредиторську заборгованість» та інструкції

щодо її заповнення» №209 від 20.08.98 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0568-98>.

15. Наказ Державного комітету статистики України «Про затвердження форми державної статистичної звітності №1-Б термінову (місячну) «Звіт про фінансові результати і дебіторську та кредиторську заборгованість» та інструкції щодо її заповнення» № 258 від 31.07.2000 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0524-00>.

16. Наказ Державного комітету статистики України «Про затвердження Інструкції щодо заповнення форми державного статистичного спостереження №1-Б «Звіт про фінансові результати і дебіторську та кредиторську заборгованість» №370 від 18.11.2005 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1441-05>.

17. Наказ Державного комітету статистики України «Про затвердження Інструкції щодо заповнення форми державного статистичного спостереження №1-Б «Звіт про фінансові результати і дебіторську та кредиторську заборгованість» №318 від 13.07.2006 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0875-06>.

18. Наказ Державного комітету статистики України «Про затвердження Інструкції щодо заповнення форми державного статистичного спостереження №1-Б «Звіт про фінансові результати і дебіторську та кредиторську заборгованість» №305 від 20.08.2007 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z098307?test=XX7MfyrCSgkyF8zIzHeFyBeHl43Ms80msh8le6>.

19. Наказ Державного комітету статистики України «Про затвердження Інструкції щодо заповнення форми державного статистичного спостереження №1-Б «Звіт про фінансові результати і дебіторську та кредиторську заборгованість» №265 від 04.08.2008 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0780-08>.

20. Наказ Державного комітету статистики України «Про затвердження Інструкції щодо заповнення форми державного статистичного спостереження №1-Б «Звіт про фінансові результати і дебіторську та кредиторську заборгованість» №267 від 01.01.2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0780-09>.

REFERENCES

1. Koblyans'ka O.I. Metodolohichni aspekty obliku ta audytu debitors'koyi zaborhovanosti [Methodological aspects of accounting and auditing of accounts receivable]. *Visnyk Kyivivs'koho natsional'noho universytetu imeni Tarasa Shevchenka*, 2008, no. 77, pp. 28-34 [in Ukrainian].
2. Accounting Regulation (Standard) no. 10 "Accounts Receivable" approved by the Ministry of Finance of Ukraine of 8 October 1999 no. 237. Available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99> [in Ukrainian].
3. Kiyashko O.M. Neobkhidnist' oblikovoho zabezpechennya upravlinnnya debitors'koyu zaborhovanistyu [The need to ensure accounts receivable management]. *Aktual'ni problemy ekonomiky*, 2009, no. 3 (93), pp. 190-19 [in Ukrainian].
4. Hubaryk O.M. Vdoskonalennya obliku debitors'koyi zaborhovanosti [Improving accounts receivable]. *Efektivna ekonomika*, 2010. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=295> [in Ukrainian].
5. The Law of Ukraine "On Accounting and Financial Reporting in Ukraine" of 16.07.99 no. 996-XIV. Available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996> [in Ukrainian].

6. Yelisyeyeva O.K., Hunya V.O., Byelozertsev V.S. Problemy obliku debitors'koyi zaborhovanosti pidpryyemstv u konteksti rozvytku tovarnoho kredyтуvannya [Problems of accounting accounts receivables of enterprises in the context of commercial lending]. *Ekonomist*, 2012, no. 11, pp. 68-73 [in Ukrainian].

7. Bernstein L.A. Analiz finansovoy otchetnosti: teoriya, praktika i interpretatsiya [Financial Statement Analysis: Theory, Practice and Interpretation]. Moscow, *Finansy i statistika*, 2003, 624 p. [in Russian].

8. Bilyk M.D. Upravlinnnya debitors'koyu zaborhovanistyu pidpryyemstv [Enterprises' accounts receivables management]. *Finansy pidpryyemstv*, no. 12, 2003, pp. 24-36 [in Ukrainian].

9. Blank I.A. Finansoviy menedzhment: uchebnyy kurs [Financial management: training course]. Kyiv, Nika-Centr, El'ga, 2002, 528 p. [in Russian].

10. Byelozertsev V.S. Beznadiynna zaborhovanist': problemy normatyvno-pravovoho rehulyuvannya obliku [Bad debt: the problem of legal regulation of accounting]. *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*, 2015, no. 13-14, pp. 21-25 [in Ukrainian].

11. Van Horne J.K. Osnovy upravleniya finansami [Fundamentals of Financial Management]. Moscow, *Finansy i statistika*, 1997, 800 p. [in Russian].

12. Mochernyy S.V., Nekrasov V.M., Ovchynnykov V.N., Sekretaryuk V.V. Ekonomichna teoriya [Economic theory]. 2000, pp. 87-90 [in Ukrainian].

13. Pronin O.V. Avtors'ka rozrobka rekomendatsiy shchodo polipshennya finansovoho stanu pidpryyemstva [Authoring recommendations to improve the financial condition of the company]. Available at: <http://www.uadoc.zavantag.com/text/29300/index-1.html> [in Ukrainian].

14. The Decree of the State Committee of Statistics of Ukraine "On approval of the state statistical reporting form №1-B emergency (monthly) "Report on financial results and receivables and payables" and instructions for filling" no. 209 of 20.08.1998. Available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0568-98> [in Ukrainian].

15. The Decree of the State Committee of Statistics of Ukraine "On approval of the state statistical reporting form №1-B emergency (monthly) "Report on financial results and receivables and payables" and instructions for filling" no. 258 of 31.07.2000. Available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0524-00> [in Ukrainian].

16. The Decree of the State Committee of Statistics of Ukraine "On Approval of Instructions for completing the state statistical observation №1-B "Income statement and receivables and payables" no. 370 of 18.11.2005. Available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1441-05> [in Ukrainian].

17. The Decree of the State Committee of Statistics of Ukraine "On Approval of Instructions for completing the state statistical observation №1-B "Income statement and receivables and payables" no. 318 of 13.07.2006. Available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0875-06> [in Ukrainian].

18. The Decree of the State Committee of Statistics of Ukraine "On Approval of Instructions for completing the state statistical observation №1-B "Income statement and receivables and payables" no. 305 of 20.08.2007. Available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z098307?test=XX7MfyrCSgkyF8zIzHeFyBeHl43Ms80msh8le6> [in Ukrainian].

19. The Decree of the State Committee of Statistics of Ukraine "On Approval of Instructions for completing the state statistical observation №1-B "Income statement and receivables and payables" no. 265 of 04.08.2008. Available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0780-08> [in Ukrainian].

20. The Decree of the State Committee of Statistics of Ukraine "On Approval of Instructions for completing the state statistical observation №1-B "Income statement and receivables and payables" no. 267 of 01.01.2013. Available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0780-09> [in Ukrainian].

UKRAINIAN JOURNAL ЕКОНОМІСТ

Український журнал
«ЕКОНОМІСТ»
з 2011 року
представлений
у міжнародній економічній
наукометричній
базі RePEc.

У зв'язку
з розширенням
розміщення публікацій
в RePEc з 2013 року
змінюються вимоги
до змісту статей.
Уважно слідкуйте
за інформацією в наступних
номерах журналу і на сайті
<http://ua-ekonomist.com>